

Weerhoudende liefde

Uit elkaar gaan. Als dat volstrekt onverwacht komt voor een van beide partijen kan dat pijnlijk zijn. Tenminste, zo kijk ik wel terug op mijn laatste ontmoeting met NN. Een week eerder hadden we elkaar gesproken en mijn indruk was dat onze vertrouwensband groeide. Aan het eind van dat uur samen opperde hij: "Volgende week verder?" "Prima, wat mij betreft. Ik weet alleen niet wat mijn mogelijkheden dan zijn. Kun je aan de balie een nieuwe afspraak maken?"

Hij begon deze keer niet zwijgend, nippend aan zijn cappuccino, maar startte volkomen anders. "Ik wil ermee stoppen, Jos. Je komt te dichtbij..."

Ook al probeerde ik nog te verkennen wat er precies speelde, zijn besluit stond vast en binnen het kwartier had hij afscheid genomen. 'Wat spéélt hier?' De puzzel die hij bij mij achterliet heb ik nog steeds niet kunnen oplossen.

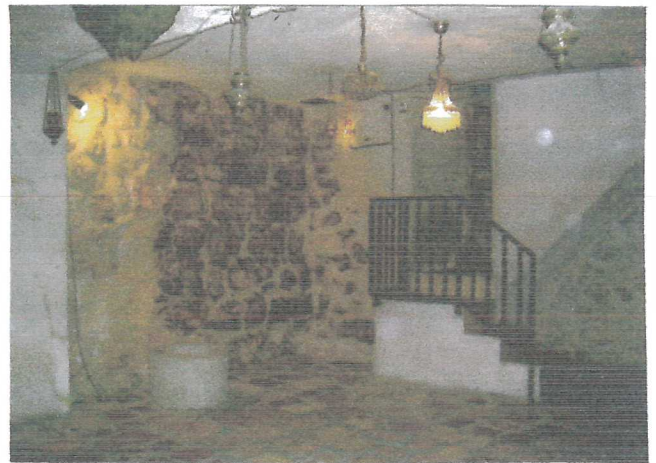
'Onder het eten...'

Wat herinner je je van het laatste gesprek met iemand? Hoe werkt ons geheugen? In 2006 maakte ik in Jeruzalem deze foto in een ruimte, waarvan gesuggereerd wordt dat Jezus hier met zijn leerlingen donderdags voor het Paasfeest de maaltijd gebruikte. Ik schrijf 'gesuggereerd'. Dat klinkt nogal relativerend en dat is ook de bedoeling. Want tot mijn teleurstelling bezochten we die week nog een plek, waarvan de beheerders precies hetzelfde beweren.

Maar terug in de tijd. Wat is er donderdags precies gebeurd? 'Precies', dat komen we niet te weten. Het dichtst komen we erbij door Matthéüs en Johannes, die het jaren later van zich afschreven. Maar wát een verschil tussen die twee. Aan de maaltijd wijdt Matthéüs maar 11 verzen, terwijl Johannes vanaf hoofdstuk 13 breed uitpakt.

Matthéüs haalt deze herinnering op: *Onder het eten zei Jezus: 'Luister goed naar mijn woorden: Eén van jullie zal mij uitleveren.'* De leerlingen werden heel verdrietig en ze vroegen allemaal aan Jezus: *'Ben ik het? Nee, toch, Heer!'* (Matthéüs 26: 21, 22).

Wat dit moment aan verdere emoties losmaakte bij elke leerling, dat heeft Leonardo da Vinci eeuwen later willen uitbeelden. In de eetzaal van het klooster in Milaan maakte hij een wandschildering: 'Het Laatste Avondmaal'. Een ware renaissance in de kunstgeschiedenis!

Want tot dan toe werd dit tafereel ook veelvuldig geschilderd, maar met weinig verbeeldingskracht. Steeds werden Jezus en 11 leerlingen statig en met uitdrukingsloze gezichten achter een lange tafel gesitueerd. Als kijker word je aandacht getrokken door die ene man die in zijn eentje vóór de tafel zit: Judas dus.

In 1497 koos Leonardo anders en schreef erover: *Die figuur is het meest geslaagd die in zijn handelingen het beste de emoties uitdrukt die hem bezielen.* In zijn voorstudies probeerde hij zo ieders persoonlijkheid te onthullen en de eigen verhouding van elke leerling tot Jezus te treffen. Hiernaast neem ik een gedeelte over van de schets die hij met rood krijt maakte en waarmee hij zijn kijk op 3 leerlingen aan de rechterkant van de eettafel vastlegde.

Matthéüs

Simon

Filippus

Tussen onder- en bovengrens

En Johannes? Uitgebreid verhaalt hij in de laatste hoofdstukken van zijn evangelie hoe en vooral met welke woorden Jezus afscheid nam. Ik ben - vanwege mijn puzzelen - vooral getroffen door twee uitspraken. *'Ik vertel jullie nu al wat er met mij zal gebeuren. Dan zullen jullie het geloven als het straks zover is.'* (Johannes 14:29). Er is dus een ondergrens in de communicatie. Een minimum aan feiten móést vooraf verteld worden, anders zou de verwarring later te groot zijn. Daarnaast was er ook een maximum waar Jezus noodzakelijkerwijs rekening mee hield. *'Ik heb jullie nog veel te zeggen, maar jullie kunnen het nu nog niet begrijpen.'* (Johannes 16:12). De bovengrens werd dus bepaald door de draagkracht van de hoorders. Of, zoals de NBG 1951-versie dit treffend weergeeft: *Nog veel heb ik u te zeggen, maar gij kunt het thans niet dragen.* Kennelijk kon Johannes meer opnemen dan Mattheüs. In elk geval heeft hij veel meer gedeeld over wat hij bij het eten gehoord had. Heeft Leonardo gelijk met zijn schets van de in zichzelf gekeerde Mattheüs, terwijl Simon en Filippus elkaar vorschend en gebarend aankijken?

Mijn les? De ander stelt de bovengrens. Dat geldt zeker bij thema's die emotioneel sterk geladen zijn. Vergat ik dit soms bij NN? Ik weet het nog steeds niet. *'Wie echt kan luisteren hoeft niet zo nodig meer opgemerkt te worden,'* schreef Henri Nouwen ooit. *'Luisteren is meer dan een ander laten uitpraten om daarna weer antwoord te kunnen geven. Het betekent dat je alle aandacht voor de ander hebt en die ander opneemt in jouw bestaan.'* Had ik niet zorgzaam geluisterd? Overschreed ik daarin de bovengrens? Vloog ik uit de bocht met mijn goede bedoelingen? Het blijft een vraag. Of heb ik toch ergens te grote woorden gebruikt? En zelfs al kwamen die uit mijn hart, was hij er dan wel aan toe? Want feitelijk is dat het enige wat telt.

De ander bevestigen & jezelf terughouden

Anna Terruwe heeft met haar bevestigingsleer mij verrijkt. Als psychiater legde zij zich toe op mensen van wie het gevoelsleven onvoldoende was uitgerijpt. De kern? Pas wanneer de ander mij accepteert zoals ik ben, een mens gelijkwaardig aan anderen, geeft hij me een gevoel van eigenwaarde en kan ik uitgroeien tot een open, gelukkig mens. *In de open bestaanswijze is er geen streven om iets te willen bereiken in de ander.* Met andere woorden: *In de bevestiging mag de ander geheel zijn zoals hij is, om te kunnen worden die hij is maar nog niet kan zijn. En hij mag zichzelf worden op zijn wijze en in zijn uur. Ik mag het nooit in hem willen bereiken op mijn wijze en in mijn uur.*

Ze ontdekte bevestiging niet alleen in haar praktijk, maar verwoordde ook de bronnen waaruit ze putte. *Ziet men niet hoe de Heer, de volmaakte 'Onthuller' ons in de Schrift de liefde aanreikt? Jezus was een kunstenaar in het schenken en ontvangen van de bevestiging. Hij wist de overspelige vrouw te bevestigen door haar met zijn zwijgen te behoeden en te omhullen met zijn weerhoudende en discrete liefde, door haar in haar waarde niet in het openbaar aan te tasten.*

Weerhoudende liefde - een ander sleutelbegrip in het werk van mevr. Terruwe.

Waar staat het voor? In het Louvre werd ze als jong meisje getroffen door dit schilderij van Berthe Morisot. *Het is een jonge vrouw, zittend aan de wieg van haar slapend kind. Uit haar houding sprak wachten en behoeden. In de top van de wieg was een rode roos geschilderd, het symbool van de liefde. Dit schilderij komt mij in de geest, als ik een beeld zou willen aanwijzen van de liefde die zich weerhoudt. Het is de houding van het gevoel dat zich schenken wil (de jonge vrouw), maar door de ander (het slapende kind) niet - nog niet - ontvangen kan worden. Of het gevoel dat ontvangen wil van de ander, die niet - nog niet - kan schenken. Zo is het met baby's (...) maar ook ten aanzien van volwassenen is de weerhouding steeds aan de orde. De weerhoudende liefde is een natuurlijke vervolmaking van het menselijke liefdesgevoel. Omdat men daarbij met uitschakeling van het eigen ik, uitsluitend gericht is op wat voor de ander goed is.*

Toch nog een minimum

Voor de zekerheid polste ik, toen NN naar de deur liep, nog even wat te doen met E-health. "Dit betekent dus dat ik ook ophoud met het wekelijks mailen van 2 anti-stress-tips?" Mijn conclusie in vraagvorm bleek onjuist. Zijn antwoord kwam direct en weer even beslist. "Nee, nee! Ga daar wél mee door. Ik heb er al een paar gebruikt en wat mij betreft blijf ik graag nieuwe ontvangen. Je weet maar nooit."

Zo door hem gezegd, dus zo door mij gedaan. Wat het hem doet? Ik weet het niet.